

Stanowisko
Rady Powiatu w Olsztynie
z dnia 2025 r.

w sprawie podjęcia prac legislacyjnych w zakresie zmiany przepisów dotyczących zmian granic jednostek samorządu terytorialnego

Rada Powiatu w Olsztynie postuluje o pilne podjęcie prac legislacyjnych w zakresie zmiany przepisów dotyczących zmian granic jednostek samorządu terytorialnego. Zwracamy się do instytucji zaangażowanych w proces stanowienia prawa, a także do podmiotów, których celem jest poprawa jakości sprawowania władzy publicznej oraz rozwój samorządności, o podjęcie działań zmierzających do nowelizacji ustaw o samorządzie gminnym i samorządzie powiatowym w zakresie dotyczącym procedury zmiany granic jednostek samorządu terytorialnego.

Apele o modyfikację procedury tworzenia i zmiany granic gmin i powiatów są ponawiane od wielu lat przez zrzeszenia jednostek samorządu terytorialnego.

Obecnie obowiązujące zasady zmiany granic jednostek samorządu terytorialnego budzą wiele kontrowersji. Istniejące w obrocie prawnym przepisy pozwalają Radzie Ministrów w dowolny sposób zmieniać granice gmin i powiatów w drodze rozporządzenia. Brak jest możliwości odwołania się od decyzji Rady Ministrów. Nie ma również uregulowań, co do szczegółowości analizy ekonomicznej pokazującej, na ile wnioskowana zmiana potrzebna jest dla rozwoju miasta i regionu, i jaki wpływ może ona mieć dla bytu ekonomicznego jednostek tracących teren.

Procedura zmian granic jednostek samorządu terytorialnego przede wszystkim narusza zasadę równości stron tego postępowania. Wnioskujący może bowiem składać wniosek dotyczący dowolnego terenu, bez przeprowadzenia analiz, jak takie odłączenie wpłynie będzie na ukształtowane już więzi społeczne, gospodarcze i kulturalne.

Obecne przepisy prawa nie zapewniają wystarczającej ochrony interesów wspólnot samorządowych oraz nie respektują w dostatecznym stopniu głosu obywateli, co jest sprzeczne z zasadami demokracji i samorządności lokalnej. Liberalne regulacje w zakresie zmian granic sprawiają, że kluczowe argumenty merytoryczne oraz opinie mieszkańców są często pomijane, a decyzje podejmowane są w sposób arbitralny.

W związku z powyższym, postulujemy o pilne podjęcie działań legislacyjnych mających na celu:

1. Ograniczenie częstotliwości inicjowania postępowań o zmianę granic administracyjnych w trybie wnioskowym.
2. Wzmocnienie roli konsultacji społecznych w procedurze dokonywania zmian granic gmin i powiatów, tak aby głos mieszkańców miał decydujący charakter.
3. Ustalenie szczegółowych wymogów formalnych dla wniosków o zmianę granic, uwzględniających ich konsekwencje ekonomiczne, społeczne i infrastrukturalne.
4. Przyznanie statusu strony w postępowaniu legislacyjnym gminie (powiatowi), której zmiana terytorialna dotyczy, zapewniając jej możliwość aktywnego uczestnictwa w procesie decyzyjnym.
5. Określenie zasad i trybu przekazywania mienia komunalnego w związku ze zmianą granic gmin, w celu uniknięcia konfliktów w zakresie własności i odpowiedzialności za majątek publiczny.

6. Wprowadzenie jasnych zasad rozliczeń finansowych między gminami (powiatami) w przypadku zmiany granic, w szczególności w zakresie utraconych źródeł dochodu.
7. Zapewnienie gminom ochrony sądowej w sprawach dotyczących legalności i prawidłowości przeprowadzanych zmian granic, co pozwoli na skuteczne dochodzenie swoich praw.

W nawiązaniu do powyższego, Rada Powiatu w Olsztynie zwraca uwagę na konieczność podjęcia prac legislacyjnych, które zapewnią stabilność terytorialną jednostek samorządu terytorialnego, wzmocnią demokrację lokalną oraz zagwarantują lepsze warunki dla długofalowego rozwoju jednostek samorządu terytorialnego.

RADCA PRAWNY

Jakub Jan Zięty